

عنوان پژوهش:

نقش استرس ادراک شده در اخلاق تحصیلی دانش آموزان دختر نوجوان پس از دوران قرنطینه کرونا

نویسنده: انسبیه واعظ پور کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی

vaezpor99@gmail.com

۰۹۱۹۹۷۱۲۸۴۳

چکیده

پژوهش حاضر با هدف تعیین نقش استرس ادراک شده در اخلاق تحصیلی دانش آموزان دختر نوجوان پس از کرونا انجام شد. روش پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی، و از نظر اجرا توصیفی - همبستگی بود. جامعه آماری تمامی دانش آموزان دختر مقطع اول متوسطه منطقه شادقلی خان در حاشیه شهر قم در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ بودند. حجم نمونه ۲۵۰ نفر بود که بر اساس جدول مورگان به روش خوشه ای تصادفی چند مرحله ای انتخاب شدند. برای جمع آوری داده ها از پرسشنامه های استرس ادراک شده کوهن و همکاران (۱۹۸۳)، اخلاق تحصیلی گل پرور (۱۳۸۹) استفاده شد. نتایج نشان داد، بین استرس ادراک شده در دانش آموزان دختر نوجوان با اخلاق تحصیلی در دانش آموزان دختر نوجوان پس از دوران قرنطینه رابطه منفی وجود داشت. به بیان دیگر هرچه استرس ادراک شده دانش آموز بیشتر بود، اخلاق تحصیلی او پایین تر میشد. در پایان پیشنهاد شد که میزان استرس ادراک شده و اخلاق تحصیلی دانش آموزان اندازه گیری شده، این مفاهیم و آسیب هایش برای دانش آموزان توضیح داده شود و به افرادی که آسیب بیشتری دیده اند کمک رسانی شود.

واژگان کلیدی: دانش آموزان، اخلاق تحصیلی، استرس ادراک شده، کرونا، نوجوان

۱- مقدمه

۱-۱ بیان مسئله

بهداشت روانی یکی از محورهای ارزیابی سلامت جوامع است و نقش مهمی در تضمین کارآمدی هر جامعه ایفا می کند، به طوری که سازمان بهداشت جهانی^۱، سلامتی را رفاه کامل، جسمی، اجتماعی و نه فقدان بیماری و ناتوانی تعریف می کند.

استرس، اضطراب و ترس پاسخ زیستی و روانشناختی بدن به هرگونه تقاضا، تغییر یا تهدید درک شده هستند. مقیاس استرس ادراک شده برگرفته از نظریه لازاروس و فولکمن^۲ (۱۹۸۴) به ارزیابی میزان استرس زایی موقعیت های زندگی افراد پرداخته و سوالات آن به گونه ای طراحی شده است تا پاسخ دهندگان نظر خود را در مورد غیرقابل کنترل بودن، پیش بینی ناپذیر بودن و مشقت بار بودن زندگی خویش در طول ماه های گذشته بیان کنند (لازاروس و فولکمن، ۱۹۸۴). در واقع استرس ادراک شده واکنش بدن به تغییری که مستلزم سازگاری یا پاسخ جسمی، ذهنی یا هیجانی است که می تواند به وسیله هر عامل یا محرک تنش زا ایجاد شود (سوامی، هورن، فارنهام^۳، ۲۰۲۱). وقتی افراد مطالبات محیط پیرامونی

^۱ World Health Organization

^۲ Lazarus, Folkman

^۳ Swami, Horne, Furnham

را از مجموعه منابع مقابله ای خویشتن فراتر ارزیابی می کنند، آن ها در معرض استرس قرار می گیرند (سوامی، هورن، فارنهام^۴، ۲۰۲۱). استرس عوارض بسیاری بر سلامتی انسان دارد که همراه با علائم می باشد، این علائم بر اساس راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی (MSD) به طور کلی به دو دسته علائم جسمانی و روانی تقسیم میشود، علائم جسمانی عبارتند از لرزش، سردرد، کمردرد، احساس تنگی نفس، خستگی پذیری، بازتاب از جا پریدن، اشکال در بلع و بیش فعالی سیستم عصبی خود مختار مثل رنگ پریدگی، تپش قلب، تعرق، سردی دست و پاها، خشکی دهان، اسهال و تکرر ادرار. علائم روان شناختی عبارتند از احساس ترس، اشکال در تمرکز، گوش به زنگ بودن بیش از حد، بی خوابی، کاهش میل جنسی، احساس توده در گلو که در کل باعث افت مقاومت بدن شده و با کاهش مقاومت بدن فرد را مستعد هر گونه بیماری جسمانی و روانی میکند (میلز و همکاران^۵، ۲۰۱۵)؛ و نکته مهم آن است که استرس ها نه تنها در شروع و عود بیماری ها، بلکه در به تأخیر انداختن درمان نیز تأثیر به سزایی دارند (ویلمن، کوت، فردیناند، گوسنس و شانگل^۶، ۲۰۰۸). همچنین، چنانچه استرس، ناشی از انتظاراتی باشد که شخص از نظر جسمانی یا روانی نتواند آن ها را بر آورده سازد، سلامت جسمانی و روانی او به خطر می افتد. عوامل ایجاد استرس ادراک شده برخی دورنی و برخی بیرونی هستند. در بررسی ایجاد و افزایش استرس از نظر سن هم میتوان گفت که نوجوانان به دلایل شرایط سنی مانند ترشح هورمون ها، بحران هویت و... بیشتر در معرض استرس قرار میگیرند.

ظهور بیماری کرونا و در پی آن قرنطینه طولانی مدت باعث تشدید عوامل ایجاد تنیدگی زایی مانند ناراحتی جسمی، انزوا، ازدست دادن عزیز، سوگ ابراز نشده، ضعف اقتصادی و... شد و در این میان دختران نوجوان بیشتر در معرض خطر بودند، سال ۲۰۲۱ در دانشگاه پرتغال تحقیقی با عنوان تأثیر عوامل روانشناختی کرونا نشان داد که زنان بطور منفی تری تحت تأثیر این پیامدها و نتایج هستند. تحقیقات زیاد دیگری در مورد آسیب های دوران کرونا انجام شده است. بخشش و یوزی (۱۴۰۰) به بررسی آسیب های ناشی از فضای مجازی و شبکه های اجتماعی بر سلامت روان و اضطراب دانش آموزان در دوران کرونا پرداختند. نتایج نشان داد، فضای مجازی و شبکه های اجتماعی، فضایی مملو از فرصت و تهدید هستند. در فضای مجازی، دانش آموزان همانند فضای حقیقی هم می توانند آموزش و اطلاعات کسب و به سمت یسرفرت حرکت کنند و هم اینکه وارد مشکلات بسیار شوند. در واقع، سکه ای است که باید دو روی آن را با هم دید. حاجیان و نیک نژاد (۱۴۰۰) در مقاله ای که در مجله روانشناسی بالینی منتشر شد به نقش میانجیگری سبک های مقابله با کرونا و اضطراب و استرس ادراک شده در رابطه بین حمایت اجتماعی و پرخاشگری در دانش آموزان نوجوان پرداختند. در این مطالعه رابطه استرس ادراک شده و پرخاشگری در نوجوانان معنادار بود، همچنین سبکهای مقابله با کرونا و استرس ادراک شده هر کدام به طور جداگانه توانستند پرخاشگری در نوجوانان را به طور مستقیم پیش بینی کنند. همچنین یداللهی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی به مشکلات آموزش مجازی در دوران کرونا از دیدگاه معلمان و والدین و ارائه راهکارها پرداختند، برخی از مشکلات عنوان شده در این تحقیق از این قرار می باشد، آسیب های استفاده افراطی دانش آموزان از اینترنت، کاهش انگیزه، وقفه در تحول شخصیتی دانش آموز، مشکلات شبکه شاد، نقص عدالت آموزشی، کمبود امکانات پایه، مشکلات فرایند یاددهی - یادگیری و سنجش آن، همکاری نکردن والدین و سواد رسانه ای پایین. با دیدن این مشکلات می توان پیش بینی کرد که آموزش مجازی چه میزان استرس به دانش آموزان وارد کرده است چون از مواردی که می تواند باعث ایجاد یا تشدید استرس در دانش آموزان شود مقوله درس پرسیدن و امتحان است، دانش آموزان برای مقابله با این استرس و به دلیل نداشتن یا ضعف در مهارتهای مدیریت استرس به راهکارهایی روی می آورند که خوشایند نیست مانند تقلب در امتحان، که این مغایر با اخلاق تحصیلی می باشد.

^۴ Swami, Horne, Furnham

^۵ Miles

^۶ Willeman, Koot, Ferdinand, Goossens & Schuengel

اخلاق تحصیلی، به شکلی کاملاً اختصاصی، پایبندی و پیروی از ارزش‌هایی نظیر عدم فریبکاری، تکیه بر تلاش و کوشش شخصی در کسب دستاوردهای تحصیلی، رعایت صداقت، درستکاری و متابعت از آموزه‌های انسانی و اخلاقی برای کسب دانش و علم را شامل می‌شود (اسمیت، کودلاک و فرا، ۲۰۱۳). شواهد پژوهشی قابل توجهی در محیط‌های تحصیلی نظیر مدارس متوسطه، راهنمایی و دبستان حاکی از آن است که تعهد به مسئولیت‌های آموزشی و تحصیلی با نحوه عملکرد و موفقیت در طی مسیر تحصیل دارای رابطه است. در واقع تعهد و احساس تعلق درونی، انگیزه لازم را در اختیار فرد قرار میدهد تا با پشتکار و تلاش، موانع تحصیلی متعدد را از سر راه خود بردارد و به پیش برود. اما گاهی تعهد جنبه انحرافی و تغییر شکل یافته به خود می‌گیرد و ماهیت فریبکاری پیدا می‌کند (مک کاسلین^۸، گود^۹ و همکاران، ۱۹۹۹). عدم رعایت اخلاق تحصیلی باعث می‌شود که افراد تحصیل کرده جامعه تخصص عملی کافی را در رشته شغلی خود در آینده نداشته باشند و ناگفته پیداست که چه آثار زیانباری در قسمت‌های مختلف به جای خواهد گذاشت.

با در نظر گرفتن مطالب ذکر شده و با توجه به شیوع ویروس کرونا و اجبار جهت اجرای آموزش مجازی از طریق شبکه شاد برای دانش‌آموزان و دقت بر این که بعد از پایان قرنطینه دانش‌آموزان نسبت به اجرای آموزش مجازی دارای نشانه‌هایی از اضطراب و استرس بودند و توجه به اینکه آموزش مجازی می‌تواند زمینه ساز عدم توجه به ارزش‌ها و اخلاق در کسب دانش و علم گردد، به نظر می‌رسد آگاهی بخشیدن به نوجوانان در مورد سلامت روان، کاهش استرس، روابط بین فردی با والدین و همسالان، احترام به ارزش‌های اخلاقی امری اجتناب ناپذیر است. پژوهشگر به عنوان یک معلم حاضر در مدرسه و به تبع آن، دیدن اوضاع دانش‌آموزان از این نظر قبل از قرنطینه، رصد آن پس از قرنطینه و احساس ناراحتی، بنا بر وظیفه تربیتی خود به عنوان معلم، بر خود واجب دانست که قدمی هر چند کوچک در این راه بردارد. بنابراین هدف کاربردی این پژوهش را می‌توان شناسایی روابط استرس ادراک شده و اخلاق تحصیلی نام برد، زیرا شناخت روابط بین این متغیرها می‌تواند آسیب‌های مرتبط به این دوحیطه را به متخصصان روانشناس، مشاوران و معلمان نشان دهد تا بتوانند از میزان این استرس و اخلاق تحصیلی، زمینه تحقق آنها و تاثیر استرس ادراک شده بر اخلاق تحصیلی آگاه شوند تا بتوانند این آسیب‌ها را شناسایی و برای رفع آن تلاش نمایند.

۱-۲ چارچوب نظری

مفهوم استرس ادراک شده

استرس ادراک شده مفهومی چندبعدی با طیف وسیعی از عوامل علت و معلولی است و به احساسات یا افکار فرد در مورد میزان استرس خود در یک بازه زمانی معین اشاره دارد (فیلیپس^{۱۰} و همکاران، ۲۰۱۳). استرس ادراک شده زمانی به وجود می‌آید که تعداد موقعیت‌های خاص زندگی که به عنوان شرایط استرس‌زا شناخته شده‌اند، گسترش می‌یابد و فرد حالتی را تجربه می‌کند که طی آن بهزیستی جسمی و روانشناختی او مورد تهدید است (گوپتا^{۱۱} و همکاران، ۲۰۱۴).

افراد معمولاً رویدادها را به شکل‌های متفاوت ارزیابی می‌کنند و این موضوع بعضی از آنها را نسبت به پیامدهای ناخوشایند استرس آسیب‌پذیرتر می‌سازد. در حقیقت استرس ادراک شده به درجه‌ای که افراد رویدادهای زندگی‌شان را غیرقابل پیش‌بینی، غیرقابل کنترل و پرفشار

^۷ Smith, Kudlac & Fera

^۸-Mccaslin

^۹-Good

^{۱۰} Phillips

^{۱۱} Gupta

ارزیابی می‌کنند، اشاره دارد. این سه ویژگی در پژوهش‌های مختلف به عنوان مولفه‌های محوری در تجربه استرس معرفی شده‌اند. بنابراین بر اساس دیدگاه لازاروس این افراد هستند که استرس‌زا بودن یا استرس‌زا نبودن یک رویداد را مشخص می‌کنند (میسلی^{۱۲} و همکاران، ۲۰۱۹). در مدل‌های روانشناختی استرس تاکید می‌شود که رخدادها فقط بر افرادی اثر می‌گذارند که آن‌ها را استرس‌زا ارزیابی کنند. البته، الگوهای منتخب ارزیابی‌های استرس فقط محصول شرایط محرک یا متغیرهای پاسخ نیستند بلکه فرآورده تفاسیر افراد از روابطشان با محیط پیرامونی خویش است (جورجیو^{۱۳} و همکاران، ۲۰۲۰).

- استرس مثبت و استرس منفی

استرس همیشه منفی نیست و نباید از آن اجتناب کرد. سلیه در تعریف استرس، هر نوع تقاضای سازگاری از ارگانیسم را استرس آور می‌داند. از این رو، می‌توان گفت که تقریباً همه محرک‌های بیرونی می‌توانند استرس ایجاد کنند چون همه آن‌ها از ارگانیسم می‌خواهند که سازگار شود. نبود کامل استرس هرگز امکان‌پذیر نخواهد بود، مگر این که تحریک بیرونی وجود نداشته باشد و آن زمانی است که فرد در زیر خروارها خاک خوابیده باشد. بنابراین، وجود استرس برای بقاء ضروری است (کارلسن^{۱۴} و همکاران، ۲۰۱۲).

علائم استرس براساس راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی

- علائم رفتاری^{۱۵}

استرس بر رفتار فرد اثر گذاشته و موجب آسیب به عملکرد فرد می‌شود. مثلاً می‌تواند باعث لکنت، بی‌خوابی، پر تحرکی و رفتارهای تکراری شود. شایع‌ترین اختلال رفتاری ناشی از استرس، اجتناب یا گریز است (پترز، واستجال، گارلینگ و اسلوویک^{۱۶}، ۲۰۰۶).

- علائم جسمانی^{۱۷}

علائم تنفسی، انقباض در قفسه سینه، اشکال در نفس کشیدن، عوارض قلبی-عروقی که شامل تپش قلب، ناراحتی در ناحیه قلب، زق زق کردن گردن، همچنین مشکلات سیستم عصبی مرکزی مانند زنگ زدن گوش، تار دیدن، احساس گزگز و سرگیجه.

برخی از اختلالات مرتبط با استرس

- استرس فراگیر^{۱۸}

این نوع استرس به معنای نگرانی مزمن افراطی، و غیر قابل کنترل در مورد رویدادها و فعالیت‌های جاری و آتی است. در استرس فراگیر شخص مدام احساس ترس و تنش می‌کند. شایع‌ترین نشانه‌های جسمانی در این اختلال شامل عدم احساس آرامش، مختل شدن خواب، خستگی، سردرد، تپش قلب علاوه بر این‌ها فرد نگران پیشامدهای ناگوار است، نمی‌تواند تمرکز یا تصمیم‌گیری کند، وقتی هم تصمیم می‌گیرد، همان تصمیم تبدیل به منبع نگرانی‌های دیگری می‌شود (دوران، ارگون، تکیر، چالیشکان و کاراداش^{۱۹}، ۲۰۱۸).

- اختلال وحشت زدگی^{۲۰}

در راهنمای تشخیصی و آماری اختلال‌های روانی اختلال وحشت‌زدگی به صورت حملات مکرر و غیرمنتظره و وحشت‌زدگی تعریف شده است که با حداقل یک ماه نگرانی ممتد در مورد وقوع مجدد آن همراه باشد. نگرانی در مورد معانی ضمنی و پیامدهای بروز حملات وحشت

^{۱۲} Miceli

^{۱۳} Georgiou

^{۱۴} Karlsen

^{۱۵} Behavioral symptoms.

^{۱۶} Slovic, Peters

^{۱۷} Physical Symptoms

^{۱۸} Generalized Anxiety

^{۱۹} Duran, Ergün, Tekir, Çalıřkan, Karadař

^{۲۰} Panic Disorder

زدگی، بخش مهمی از این اختلال است. افراد مبتلا به اختلال وحشت زدگی ممکن است همیشه مضطرب نباشند اما در عوض دچار حملات پیش بینی نشده ای می شوند که پس از دوره هایی از کارکرد طبیعی عود می کنند. تپش قلب شدید، تنگی نفس شدید، ناراحتی یا درد در سینه، لرزش، سرگیجه و احساس درماندگی همه از مشخصه های حملات وحشت زدگی است.

- اختلالات هراس^{۲۱}

اختلالات هراس شامل ترس و اجتناب شدید و در خور توجه از موقعیت های اجتماعی به احساس شرم یا تحقیر (هراس اجتماعی) یا ترس و اجتناب شدید و قابل توجه از اشیا یا موقعیت های خاص (هراس های خاص) است. افراد مبتلا به اختلالات اضطراب تعمیم یافته و افراد مبتلا به اختلالات هراس می دانند از چه می ترسند. دست به تعریف قابل توجهی در واقعیت نمی زنند و به نظر نمی رسد هیچ مشکل جسمانی خاصی داشته باشند. با وجود این، ترس آنها با واقعیت تناسب ندارد، غیر قابل توضیح به نظر می رسد و خارج از کنترل ارادی فرد است (شی، ایمونتایت، ژانگ و سون^{۲۲}، ۲۰۱۷).

- اختلال وسواس فکری - عملی^{۲۳}

خصیصه اصلی این اختلال، وجود وسواس های فکری یا عملی مکرر و چنان شدید است که موجب رنج و عذاب شدیدی برای فرد می شود. این وسواس عملی و فکری سبب اتلاف انرژی و وقت برای فرد می شود و اختلال قابل ملاحظه ای در روند معمولی و طبیعی زندگی، کارکرد شغلی، فعالیت های معمول اجتماعی، یا روابط فرد ایجاد می کند. این افراد ممکن است فقط به وسواس فکری، فقط وسواس عملی، یا هر دو این اختلال ها را با هم داشته باشد (کایل، آسبرانند، توشچ و اشمیت^{۲۴}، ۲۰۱۷).

- ابعاد اخلاق تحصیلی

- **صداقت تحصیلی:** یکی از کارکردهای نظام تعلیم و تربیت در هر کشوری، تربیت نیروی انسانی متخصص و پایبند به ارزش های بنیادی جامعه است و مدارس به عنوان بخشی از نظام تعلیم و تربیت وظیفه دارند تا ارزش های تحصیلی را به فراگیران انتقال دهند که از مهمترین آن ها، صداقت تحصیلی است که شامل عدم کپی کردن اطلاعات، عدم دزدی ادبی و تحریف ادبی می گردد.

- **اشتراک اطلاعات در کلاس:** در بیان مفهوم این بعد می توان گفت کلاس درس مکان مناسبی برای انتقال تجربیات اساتید، دانش آموزان و درک بهتر مطالب کلاسی است که مشارکت و همکاری، انتقادگری، تمرکز در ذیل مفهوم اخلاق در کلاس قرار می گیرد. از آنجا که ارزش های اخلاقی بر همکاری، مساعدت و یادگیری دیگران استوار است و بر آن تاکید می ورزد، می تواند با اخلاق تحصیلی ارتباط برقرار کند.

- **مسئولیت پذیری و وفاداری تحصیلی:** آموزش مسئولیت پذیری باید در راس فعالیت ها قرار گیرد، چرا که اگر دانش آموز در یک کشور مسئولیت پذیر گردد در آینده خواهد توانست بر بسیاری از مسائل و مشکلات زندگی فائق آید.

- **حفظ شان کلاس:** رعایت شان کلاس به پرهیز از رفتارهای نامحترمانه، تاکید دارد. از مهمترین رفتارهای نامحترمانه در کلاس درس می توان به بی توجهی به کلاس، استفاده از موبایل سرکلاس و بی حرمتی و تشویق فراگیران به رفتارهای مشابه اشاره کرد.

^{۲۱} Panic Disorder

^{۲۲} She, Eimontaite, Zhang, Sun

^{۲۳} Disorder Obsessive-action

^{۲۴} Keil, Asbrand, Tuschen, Schmitz

- احترام به مقام و کرامت استاد: شامل، ارج نهادن به مقام استاد؛ تواضع و فروتنی در برابر استاد؛ رعایت آداب سخن و گفتن و رفتار با استاد و چشم‌پوشی از برخی اشتباهات اساتید از مضامین احترام به مقام و کرامت استاد به شمار می‌رود (عبدالملکی، شیوندی چلیچه، حسونود و نفر، ۱۴۰۰).

- احترام به حقوق و کرامت همکلاسیان: شامل مضامینی مانند احترام به همکلاسی‌ها، اخلاق پسندیده داشتن نسبت به همکلاسی‌ها و مسخره نکردن، گشاده‌رویی، تحقیر نکردن همکلاسی و خوش برخورد بودن است (خراسانی و لسانی، ۱۳۹۵).

۱- ویروس کرونا

شیوع کرونا و ویروس از دسامبر سال ۲۰۱۹ در ووهان چین آغاز شد و در سایر مناطق جهان به سرعت گسترش یافت (سا، ۲۰۲۰). کرونا ویروس ها خانواده ای از ویروس ها هستند که می توانند طیف وسیعی از بیماری ها را از سرماخوردگی تا نشانگان حاد شدید تنفسی ایجاد نمایند. در ماه نوامبر سال ۲۰۰۲ میلادی بیماری شدید و کشنده تنفسی ناشی از کرونا ویروسی جدید در کشور چین شناخته شد و در آخرین آمار مرگ ناشی از کرونا تاکنون ۶ میلیون و ۳۵۰ هزار نفر فوت شدند.

۱-۳ پیشینه های داخلی و خارجی

عبدالملکی، شیوندی چلیچه، حسونود و نفر (۱۴۰۰) به تدوین مدل رابطه علی مدیریت هدفمند کلاس مجازی با هویت علمی، سرزندگی تحصیلی، شکفتگی فردی و اخلاق تحصیلی دانشجویان پرداختند. یافته‌ها نشان داد که مدیریت هدفمند کلاس درس مجازی دارای رابطه علی مثبت با هویت علمی، اخلاق تحصیلی، سرزندگی تحصیلی و شکفتگی دارد. در نتیجه، نهادینه سازی روش مدیریت هدفمند کلاس درس در میان اساتید می تواند یک ابزار کاربردی در ارتقای کیفی آموزش در فضای مجازی باشد و موجب شکل گیری پیامدهای مثبت تحصیلی، هیجانی و اجتماعی گردد.

عطادخت، احمدی و فلاحی (۱۳۹۸) به بررسی الگوی روابط ساختاری پرخاشگری سایبری بر اساس استرس ادراک شده با نقش میانجی وابستگی به شبکه‌های مجازی در دانش‌جویان دانشگاه محقق اردبیلی پرداختند. نتایج نشان داد که پرخاشگری سایبری با استرس ادراک شده و وابستگی به شبکه‌های مجازی ارتباط مثبت دارد. هم‌چنین وابستگی به شبکه‌های مجازی با استرس ادراک شده ارتباط مثبت دارد. شاخص‌های برازش مدل نیز مسیر استرس ادراک شده به پرخاشگری سایبری را با میانجی‌گری وابستگی به شبکه‌های مجازی تأیید کرد.

مسلمی (۱۳۹۸) به بررسی وضعیت گرایش دانشجویان مرد و زن به استفاده اخلاقی از اینترنت پرداخته است. یافته‌ها دانشجویان زن بیشتر از دانشجویان مرد به عدم استفاده از سایت های دارای نکات غیراخلاقی و برای رعایت نکات اخلاقی هنگام استفاده از اینترنت می‌کوشند. دانشجویان زن بیش از دانشجویان مرد می‌کوشند تا از محیط‌هایی از اینترنت استفاده کنند که باعث اخلاق فرهنگی آنها شود. تاثیر مولفه های اخلاقی بر ارتباط بیشتر دانشجویان مرد در محیط اینترنت نسبت به محیط واقعی بیشتر از دانشجویان زن است. استفاده از اینترنت بر اخلاق دانشجویان زن از نظر افزایش سلامت روان بیشتر از دانشجویان مرد تاثیر دارد. نتیجه گیری دانشجویان زن بیشتر از دانشجویان مرد برای استفاده اخلاقی از اینترنت می‌کوشند. با وجود بیشتر بودن رفتار اخلاقی زنان نسبت به مردان، مولفه های اخلاقی باعث می‌شوند تا دانشجویان مرد نسبت دانشجویان زن در محیط اینترنت نسبت به محیط واقعی ارتباط بیشتری داشته باشند.

۲- روش شناسی

۲-۱ روش: این پژوهش از نوع توصیفی- همبستگی می باشد.

۲-۲ جامعه آماری، نمونه و روش نمونه گیری این پژوهش از نوع توصیفی- همبستگی می باشد. جامعه آماری پژوهش حاضر تمامی دانش آموزان دختر مقطع اول متوسطه منطقه شادقلی خان (تحت پوشش ناحیه ۲ آموزش و پرورش) در حاشیه شهر قم بودند که با مراجعه به آموزش و پرورش شهر قم تعداد دانش آموزان حدود ۲۰۰۰ نفر شدند. حجم نمونه بر اساس فرمول آماری جدول مورگان تعیین گردید که با توجه به تعداد جامعه آماری شامل ۳۰۰ نفر تعیین شد. ابتدا به روش خوشه ای تصادفی تعداد ۲ مدرسه از این مدارس انتخاب شده، بعد ۹ کلاس از بین کلاسهای این دو مدرسه انتخاب شد. سپس از بین این ۹ کلاس تعداد حجم نمونه انتخاب شدند. در نهایت دانش آموزان دو پرسشنامه "اخلاق تحصیلی گلپرور و همکاران" و نیز پرسشنامه "استرس ادراک شده کوهن و همکاران" را به صورت خود اظهاری و در حضور پژوهشگر تکمیل کردند. تعداد ۲۵۰ پرسشنامه بصورت کامل پر شده بود در نهایت تعداد نمونه پژوهش ۲۵۰ نفر در نظر گرفته شد.

۲-۳ ابزار پژوهش:

اطلاعات و داده های مورد نیاز این پژوهش بر اساس دو روش

مطالعات کتابخانه ای و مطالعات میدانی جمع آوری شده و به کمک پرسشنامه های زیر انجام گردید:

- پرسشنامه استرس ادراک شده کوهن و همکاران

پرسشنامه استرس ادراک شده، توسط کوهن و همکاران (۱۹۸۳) ساخته شده است. این مقیاس دارای ۱۴ گویه است با یک مقیاس لیکرت چهار درجه ای (هرگز تا خیلی زیاد) و هر ماده دارای ارزشی بین ۰ تا ۴ است. پایایی پرسشنامه با استفاده از روش بازآزمایی برابر با ۰,۷۰ و با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰,۸۴ به دست آمد که میزان رضایت بخشی است. همچنین جهت تعیین روایی سازه پرسشنامه از روش های تحلیل عاملی تاییدی و اکتشافی استفاده شد که نتایج تحلیل عاملی تاییدی نشان دهنده برازش خوب مدل در تعیین عامل ها به شکل اولیه بیان شده توسط کوهن و همکاران بود. امین یزدی در سال ۱۳۷۷ در پژوهش خود پایایی پرسشنامه را با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۱ بدست آورده است. روایی محتوایی پرسشنامه نیز توسط ۱۰ تن از اساتید صاحب نظر دانشگاه علوم پزشکی مشهد تأیید شده است. در این پژوهش پایایی پرسشنامه از طریق آلفای کرونباخ ۰/۸۲ بدست آمده است.

- پرسشنامه اخلاق تحصیلی گل پرور

این پرسشنامه توسط گل پرور در سال ۱۳۸۹ تهیه و توسعه داده شده است. دارای ۸ گویه است که بر اساس مقیاس هفت درجه ای لیکرت کاملاً مخالفم = ۱ تا کاملاً موافقم = ۷ تنظیم شده است. روش نمره گذاری بدین صورت است که سوالات ۳ و ۴ و ۵ پرسشنامه به صورت معکوس نمره گذاری می شوند. سپس مجموع سوالات جمع شده نمره اخلاق تحصیلی را نشان می دهند. دامنه نمرات بین ۸ تا ۵۶ است. بطوریکه نمره های بالاتر نشان دهنده اخلاق تحصیلی بالاتر و نمرات پایین تر نشان دهنده اخلاق تحصیلی پایین است. گل پرور پایایی پرسشنامه را با روش بازآزمایی ۰/۶۴ به دست آورده است. خاکسار نیز در سال ۱۳۸۹ پایایی پرسشنامه را با آلفای کرونباخ برابر با ۰/۷۰ گزارش نموده است. در پژوهش یاسمی نژاد نیز جهت بررسی روایی سازه پرسشنامه از روش تحلیل عاملی تحلیلی استفاده شد که نشان دهنده روایی مناسب ابزار بوده است. در این پژوهش پایایی پرسشنامه از طریق آلفای کرونباخ ۰/۸۰ بدست آمده است.

۲-۴ روش تجزیه و تحلیل داده ها

در تجزیه و تحلیل داده ها از دو بخش آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد. در بخش آمار توصیفی از شاخص های میانگین و انحراف معیار و در بخش آمار استنباطی با توجه به موضوع پژوهش و در صورت برقراری پیش فرض ها استفاده از آزمون های پارامتری شامل ضریب همبستگی پیرسون در محیط نرم افزار SPSS۲۲ بود.

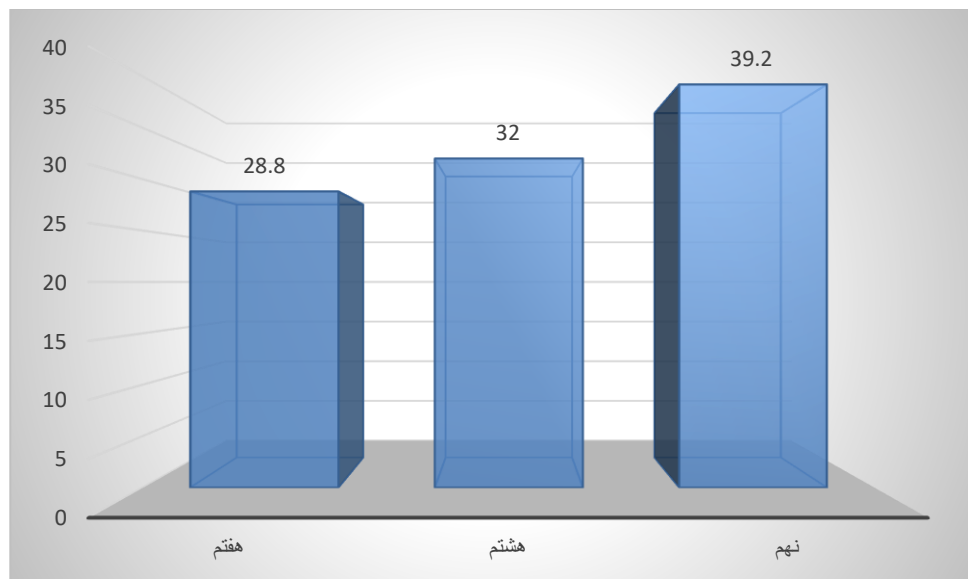
۳- بحث نتایج یافته ها

یافته های توصیفی پژوهش

جدول ۱: فراوانی و درصد فراوانی متغیر پایه تحصیلی در واحدهای پژوهش

تحصیلات	فراوانی	درصد فراوانی
پایه هفتم	۷۲	۲۸/۸
پایه هشتم	۸۰	۳۲
پایه نهم	۹۸	۳۹/۲

بر اساس جدول ۱، ۲۸/۸ درصد از افراد حاضر در پژوهش پایه هفتم، ۳۲ درصد پایه هشتم و ۳۹/۲ درصد پایه نهم بودند.

درصد فراوانی متغیر پایه تحصیلی در واحدهای پژوهش

در قسمت بعد یافته های توصیفی میانگین و انحراف معیار نمرات متغیرهای استرس ادراک شده و اخلاق تحصیلی ارائه شده است.

جدول ۲: نتایج آمار توصیفی متغیرهای استرس ادراک شده و اخلاق تحصیلی

مولفه ها	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد
استرس ادراک شده	۲۵۰	۲۶/۶۰	۱۰/۱۳
اخلاق تحصیلی	۲۵۰	۲۵/۲۷	۹/۶۳

مفروضه نرمال بودن: هدف از بررسی پیش فرض نرمال بودن آن است که نرمال بودن توزیع نمرات همسان با جامعه را مورد بررسی قرار دهد. این پیش فرض حاکی از آن است که تفاوت مشاهده شده بین توزیع نمرات گروه نمونه و توزیع نرمال در جامعه برابر با صفر است. بدین منظور از آزمون کلموگروف اسمیرنوف استفاده گردید.

جدول ۳: آزمون کلموگروف اسمیرنوف جهت ارزیابی نرمال بودن توزیع نمرات

معنی داری	K-S	مولفه ها
۰/۳۸	۰/۹۰	استرس ادراک شده
۰/۶۲	۰/۷۵	اخلاق تحصیلی

همان طور که در جدول ۳ مشاهده می شود، سطح معنی داری این آزمون برای هر متغیر بزرگتر از ۰/۰۵ بوده لذا نتیجه می شود که داده های هر متغیر در سطح اطمینان ۹۵ درصد نرمال می باشند.

آمار استنباطی

در این بخش، به منظور بررسی نقش استرس ادراک شده بر اخلاق تحصیلی دانش آموزان دختر نوجوان در فرآیند بررسی فرضیه ها از روش های ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است.

جدول ۴: ماتریس ضریب همبستگی پیرسون بین استرس ادراک شده و اخلاق تحصیلی

اخلاق تحصیلی	-۰/۲۱**
استرس ادراک شده	۰/۴۵**

** سطح معنی داری ۰/۰۱

نتایج جدول ۴ نشان می دهد که ضریب همبستگی مقیاس استرس ادراک شده و مقیاس اخلاق تحصیلی از نظر آماری معنادار هستند.

۴- نتیجه گیری

نتایج حاصل در مورد نقش ضریب همبستگی مقیاس استرس ادراک شده و مقیاس اخلاق تحصیلی از نظر آماری منفی و معنادار است. در تبیین نتایج می توان گفت، دوره نوجوانی دوره مواجهه با انواع مختلف استرس ها است و والدین منبع اصلی حمایت نوجوانان در این دوره به شمار می روند، لذا درک نوجوانان توسط والدین و حمایت از آنان در کمک به غلبه بر چالش های این دوران بسیار مفید است (چان ایی، ۲۰۱۷، ۲۶). همچنین می توان گفت میزان درک افراد از شرایط استرس زا که تحت عنوان استرس ادراک شده مشخص می گردد، به وضعیتی اشاره دارد که در آن میزان استرس زا بودن موقعیت های زندگی توسط خود فرد مدنظر قرار می گیرد؛ یعنی فرد با چه کیفیتی موقعیت های

زندگی را چالش برانگیز و استرس زا درک می کند (جورجیو^{۲۷} و همکاران، ۲۰۲۰). با توجه به اینکه استرس معمولاً در نتیجه تعامل میان فرد و محیط ایجاد می گردد؛ به هر میزان که فرد، محیط را استرس زا درک کند، فشار روانی بیشتری را تجربه خواهد کرد (میسلی^{۲۸} و همکاران، ۲۰۱۹). همچنین استرس ادراک شده، میزان شناخت افراد از استرس خود در مقابل رویدادهای غیرقابل پیش بینی و غیرقابل کنترل در

^{۲۶} Chun Ee

^{۲۷} Georgiou

^{۲۸} Miceli

زندگی است. بنابراین استرس می تواند تاثیرات منفی روی افراد داشته باشد. بدین معنا که افرادی با استعداد (آمادگی پذیری ارثی) و مشکلات روانشناختی در مقابل درس خواندن، پرسش معلم و امتحان را به عنوان یک منبع استرس تجربه کنند.

در قسمتی دیگر از تبیین نتایج می توان گفت، اخلاق دانشی است که الگوهای رفتار ارتباطی افراد را در قبال خویش و دیگران تنظیم می کند. دانشی نظام مند که به الگوهای رفتار ارتباطی درون شخصی، بین شخصی و برون شخصی بر مبنای اراده و عقل می پردازد و مبتنی بر رعایت حقوق دو طرف ارتباط است. یکی از عرصه هایی که معیار و ارزش های نقش غیرقابل انکاری را در تصمیم گیری ها و رفتارهای نهایی افراد ایفا می کنند عرصه تحصیل، علم و دانش است (حسینی نژاد و همکاران، ۱۳۹۵). بنیان تاثیرگذاری ارزش های اخلاقی بر رفتارهای انسانی در فطرت خداجوی انسان ها قرار دارد. به همین جهت است که در ادیان مختلف، به ویژه در دین مبین اسلام تا این اندازه بر تقویت ارزش های اخلاقی در جامعه تاکید شده و می شود (گل پرور، ۱۳۹۴). شمول ارزش های اخلاقی در عرصه های مختلف نظیر کار، تحصیل، روابط اجتماعی و روابط خانوادگی ماهیتی خاص به خود می گیرد. به همین لحاظ آنگاه که سخن از اخلاق در عرصه ای خاص می شود با افزون اصطلاح یا واژه خاص مربوط به همان عرصه، ارزش های اخلاقی ماهیتی اختصاصی به خود می گیرد. یکی از عرصه های خاصی که در آن اخلاق و ارزش های اخلاقی از اهمیت ویژه و بسزایی برخوردار است، عرصه تحصیل علم و دانش است. همچنین با توجه به اینکه اخلاق تحصیلی به شکلی اختصاصی، پایبندی و پیروی از ارزش هایی نظیر عدم فریبکاری، تکیه بر تلاش و کوشش شخصی در کسب دستاوردهای تحصیلی، رعایت صداقت، درستکاری و متابعت از آموزه های انسانی و اخلاقی برای کسب دانش و علم را شامل می شود؛ پس اشخاص دارای اخلاق در تحصیلی تحت تاثیر درس خواندن، پرسش معلم و امتحان قرار نمی گیرند و همین امر را می توان تبیین موجود برای عدم رابطه مثبت بین استرس ادراک شده و اخلاق تحصیلی عنوان نمود.

در ادامه می توان گفت، آموزش مجازی که مستلزم حضور در فضای مجازی است با آسیب هایی مانند: کاهش اعتقادات مذهبی، افت تحصیلی، کاهش سلامت روانی رابطه دارد، ۴۴ درصد نوجوانان اوقات فراغت خود را در فضای مجازی می گذرانند که تعداد دختران بیشتر است (گیلانی، عظیمیان، ۱۳۹۶).

نتایج تحقیق دیگری نشان داد که رابطه مثبت و معناداری بین فرسودگی تحصیلی، استرس ادراک شده وجود دارد (سلم آبادی و همکاران، ۱۳۹۴). از طرفی دوره نوجوانی به دلیل تغییرات روانی اجتماعی و زیستی یکی از بحرانی ترین دوران زندگی هر فرد به شمار میرود که می تواند عملکرد تحصیلی را تحت تاثیر قرار دهد، یافته ها نشان داد که میزان افسردگی، اضطراب و استرس در افراد مورد بررسی به ترتیب ۳۳ درصد، ۳۷ درصد و ۲۴ درصد بود و مطابق آزمون همبستگی پیرسون بین افسردگی اضطراب و استرس و پیشرفت تحصیلی ارتباط آماری معنادار و منفی مشاهده کردند (زارعی پور و همکاران، ۱۳۹۷). تحقیقی که رابطه استرس ادراک شده و اخلاق تحصیلی را بسنجید یافت نشد. با توجه به نتایج تحقیقات دیگران و درستی فرضیه پژوهش مشخص شد که استرس ادراک شده با اخلاق تحصیلی رابطه معکوس و معنی داری دارد. مشاهدات حضوری هم در مدرسه این روابط را تایید میکند، دانش آموزان پس از دوران قرنطینه و آموزش مجازی که به مدرسه آمده بودند با رفتار و گفتارشان اعتراف میکردند که در آموزش مجازی استرس پرسش یا حضور و غیاب معلم را داشته اند و در مواقع امتحان دادن اکثرا تقلب میکردند و به همین دلیل مطالب را به طور کامل نیاموخته بودند و اکنون در آموزش حضوری استرس شان نسبت به قبل از قرنطینه افزایش یافته و همچنین در موقع امتحان کتبی هم بیشتر تقلب میکنند.

و در نهایت بر اساس یافته های پژوهش مشخص شد که استرس ادراک شده با اخلاق تحصیلی رابطه منفی و معنی داری دارد.

به عنوان محدودیت های پژوهش می توان به عدم تعمیم نتایج به دلیل انتخاب آزمودنی ها از بین دانش آموزان دختر مقطع اول متوسطه یک منطقه از شهر قم، استفاده صرف از ابزار پرسشنامه و لزوم گرفتن مجوز از اداره آموزش و پرورش حضور در دبیرستانهای دخترانه نام برد.

پیشنهاداتی برای پژوهش های بعدی:

- انجام پژوهش در جامعه آماری بزرگ تر و مقایسه نتایج آن با نتایج یافته های پژوهش حاضر.
- استفاده از ابزارهای دیگری از قبیل مصاحبه برای دستیابی به درک و شناخت بهتر و عمیق تر.

- همچنین نتایج این پژوهش به اطلاع دانش آموزان نیز رسانده شده و برای آنان جلسات آموزشی گذاشته و مفاهیم مطرح شده در پژوهش حاضر برای آنها توضیح داده شده. به عنوان مثال راهکارهای مقابله و مهار استرس، عواقب منفی عدم رعایت اخلاق تحصیلی در آینده فرد و جامعه برایشان شرح داده شود.

- میزان استرس ادراک شده و اخلاق تحصیلی دانش آموزان محاسبه شده و به افراد آسیب دیده کمک رسانی شود.

منابع فارسی

- بخشش، مریم؛ یوزی، آیت. (۱۴۰۰). بررسی آسیب های ناشی از فضای مجازی و شبکه های اجتماعی بر سلامت روان و اضطراب دانش آموزان در دوران کرونا، دومین کنفرانس بین المللی فقه، حقوق، روانشناسی و علوم تربیتی در ایران و جهان اسلام، دانشگاه پیام نور همدان.
- حسینی نژاد، سید محسن؛ ثناگو، اکرم؛ کلانتری، سهیلا. (۱۳۹۵). اخلاق تحصیلی در محیط آموزشی؛ دیدگاه و تجربیات دانشجویان پزشکی، مجله توسعه آموزش در علوم پزشکی، ۹(۲۲)، ۳۴-۴۳. زارعی پور، م. زارعی پور، ق. محرمی، ف. عبدالملکی، م. ۱۳۹۸. بررسی استرس اضطراب افسردگی و ارتباط آن با موفقیت تحصیلی در نوجوانان شهرستان سلماس. نشریه پرستاری کودکان، دوره ۵، شماره ۳: ۳۸-۴۲
- سلم آبادی، مجتبی؛ سلیمی بجستانی، حسین؛ خیامی آبیژ، حمزه؛ جوان، رضا. (۱۳۹۴). سهم ابعاد فرسودگی تحصیلی، تاب آوری و استرس ادراک شده در پیش بینی گرایش به اعتیاد دانش آموزان. فصلنامه اعتیاد پژوهی سوء مصرف مواد، سال نهم، شماره ۳۳، بهار ۱۳۹۴. ۲۱-۳۶
- زارعی پور، م. زارعی پور، ق. محرمی، ف. عبدالملکی، م. ۱۳۹۸. بررسی استرس اضطراب افسردگی و ارتباط آن با موفقیت تحصیلی در نوجوانان شهرستان سلماس. نشریه پرستاری کودکان، دوره ۵، شماره ۳: ۳۸-۴۲
- عبدالملکی، سعید؛ شیوندی چلیچه، کامران؛ حسونند، فضل اله؛ نفر، زهرا. (۱۴۰۰). تدوین مدل رابطه علی مدیریت هدفمند کلاس مجازی با هویت علمی، سرزندگی تحصیلی، شکفتگی فردی و اخلاق تحصیلی دانشجویان، فصلنامه روانشناسی کاربردی، ۱۱(۹)، ۱-۲۱.
- عطادخت، اکبر؛ احمدی، شیرین؛ فلاحی، وحید. (۱۳۹۸). بررسی الگوی روابط ساختاری پرخاشگری سایبری بر اساس استرس ادراک شده با نقش میانجی وابستگی به شبکه های مجازی در دانش جویان دانشگاه محقق اردبیلی در سال یک مطالعه توصیفی. مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، ۱۹ (۳): ۲۶۴-۲۵۱.
- گل پرور، محسن (۱۳۹۴). نقش اخلاق تحصیلی در رابطه عدالت و بی عدالتی آموزشی با فریبکاری تحصیلی. پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان.
- گیلانی، محمود؛ عظیمیان، عسل (۱۳۹۶). آسیب شناسی فضای سایبری برای دانش آموزان دبیرستانهای شاهرود و راههای پیشگیری از آن.
- مسلمی، معصومه. (۱۳۹۸). بررسی وضعیت گرایش دانشجویان مرد و زن به استفاده اخلاقی از اینترنت، اخلاق در علوم و فناوری، ۱۴(۱)، ۵۸-۶۵.
- یداللهی، سارا؛ توکلی طرکه، الهام؛ پور صالحی نویده؛ آذرتاش، فاطمه. (۱۴۰۰). مشکلات آموزش برخط در دوران کرونا؛ دیدگاه ملمان و والدین و ارائه راهکارها. نشریه علمی فصلنامه نوآوری های آموزشی، ۱۱۷-۱۴۶
- انجمن روانشناسی آمریکا (۲۰۱۳). راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی. (ویراست پنجم). ترجمه: یحیی سید محمدی. (۱۳۹۳). تهران: نشر روان.

منابع لاتین

- Lazarus و R.S., Folkman, S. (۱۹۸۴). Stress, appraisal, and coping. New York, USA: Springer publishing company.
- Georgiou, N., Delfabbro, P., Balzan, R. (۲۰۲۰). COVID-۱۹-related conspiracy beliefs and their relationship with perceived stress and pre-existing conspiracy beliefs. Personality and individual differences. ۲۰۲۰; ۱۶(۶):۱۱۰-۱۲۵.
- Gupta, A., Koolwal, G. D., & Gehlot, S. (۲۰۱۴). Study of perceived stress and emotional intelligence among ۱st year medical undergraduates in India. Journal of contemporary medical education, ۲(۱), ۶۳-۶۷.
- Phillips, A., Gellman, M., & Turner, J. (۲۰۱۳). Encyclopedia of behavioral medicine. In: Springer: New York.
- Swami, V., Horne, G., Furnham, A. (۲۰۲۱). COVID-۱۹-related stress and anxiety are associated with negative body image in adults from the United Kingdom. Personality and Individual Differences, ۱۷۰, ۱۱۰-۱۱۵.
- Miceli, J., Geller, D., Tsung, A., Hecht, CL., Wang, Y., Pathak, R., Burke, L. (۲۰۱۹). Illness perceptions and perceived stress in patients with advanced gastrointestinal cancer. Psycho-oncology. ۲۰۱۹; ۲۸(۷):۱۵۱۳-۱۵۱۹.
- Smith, T. R., Langenbacher, M., Kudlac, C., & Fera, A. G. (۲۰۱۳). Deviant reactions to the college pressure cooker: A test of general strain theory on undergraduate students in the United States. International Journal of Criminal Justice Sciences, ۸(۲).

Abstract

The present study was conducted with the aim of determining the role of perceived stress in the academic ethics of adolescent female students after the Corona virus. The present research method was applied in terms of purpose, and descriptive-correlation in terms of implementation. The statistical population was all the female students of the first section of secondary school in Shadqoli Khan district, in the outskirts of Qom city, in the academic year of ۱۴۰۱-۱۴۰۰. The sample size was ۲۵۰ people, who were selected based on Morgan's table using a multi-stage random cluster method. To collect data, the questionnaires of perceived stress by Cohen et al. The results showed that there was a negative relationship between perceived stress in teenage female students and academic ethics in teenage female students after the quarantine period. In other words, the higher the student's perceived stress, the lower his academic ethics. In the end, it was suggested that the amount of perceived stress and academic ethics of the students should be measured, these concepts and their damage should be explained to the students, and help should be given to those who have suffered more. .

Keywords: students, academic ethics, perceived stress